

Ağamalıyev Ümman İlqar oğlu,

hüquq üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyasının üzvü,

Milli Aviasiya Akademiyasının Hüquq kafedrasının baş müəllimi,

Milli Aviasiya Akademiyasının doktorantı

Ünvan: Bakı ş., Cəfər Cabbarlı küç., 609, Globus Center, 5-ci mərtəbə

E-mail: umman.agamali@gmail.com

UOT 342

DOI: <https://doi.org/10.30546/2218-9130.045.2026.316>

AVROPA İTTİFAQI, CƏNUBİ KOREYA, QAZAXISTAN RESPUBLİKASI VƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA SÜNİ İNTELLEKTİN HÜQUQİ TƏNZİMLƏNMƏSİ: NORMATİV VƏ STRATEJİ MODELƏRİN MÜQAYİSƏLİ TƏHLİLİ

Açar sözlər: *süni intellekt, süni intellektin hüquqi tənzimlənməsi, müqayisəli hüquqi təhlil, Avropa İttifaqı AI Act, Cənubi Koreya, Qazaxıstan Respublikası, Azərbaycan Respublikasının süni intellekt strategiyası, rəqəmsal inkişaf konsepsiyası, risk əsaslı yanaşma, insan nəzarəti.*

Ключевые слова: *искусственный интеллект, правовое регулирование искусственного интеллекта, сравнительно-правовой анализ, AI Act Европейского союза, Республика Корея, Казахстан, стратегия искусственного интеллекта Азербайджанской Республики, концепция цифрового развития, риск-ориентированный подход, человеческий контроль.*

Keywords: *artificial intelligence, legal regulation of artificial intelligence, comparative legal analysis, European Union AI Act, South Korea, Kazakhstan, Artificial Intelligence Strategy of the Republic of Azerbaijan, Digital Development Concept, risk-based approach, human oversight.*

Müasir dövrdə süni intellekt (bundan sonra “Sİ”) texnologiyalarının sürətli inkişafı dövlət idarəçiliyindən tutmuş məhkəmə fəaliyyətinə, səhiyyədən təhsilə, maliyyə xidmətlərindən təhlükəsizlik sistemlərinə qədər demək olar ki, bütün ictimai münasibətlərə təsir göstərməkdədir. Sİ artıq yalnız texnoloji yenilik və ya iqtisadi səmərəlilik vasitəsi kimi deyil, hüquq sisteminin, dövlət siyasətinin və insan hüquqlarının gələcək inkişaf trayektoriyasını müəyyən edən əsas amillərdən biri kimi çıxış edir. Bu texnologiyalar böyük həcmdə məlumatların emalı, proqnozlaşdırma, qərar qəbul etməyə dəstək, davranış modellərinin təhlili, resursların optimallaşdırılması və avtomatlaşdırılmış idarəetmə imkanları yaratmaqla dövlət və cəmiyyət üçün yeni imkanlar açır. Eyni zamanda həmin imkanlar hüquqi məsuliyyət, şəffaflıq, izah edilə bilmə, məlumatların qorunması, ayrı-seçkiliyin qarşısının alınması, insan nəzarətinin saxlanması və fun-

damental hüquqların təmin olunması kimi ciddi hüquqi məsələləri də gündəmə gətirir [4; 5; 6; 7].

Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi məsələsinin aktuallığı məhz bu ikili təbiətdən irəli gəlir. Bir tərəfdən, Sİ iqtisadi inkişafı sürətləndirən, dövlət xidmətlərini daha çevik və səmərəli edən, idarəetmədə analitik imkanları genişləndirən mühüm vasitədir. Digər tərəfdən isə, onun qeyri-kafi və ya gecikmiş hüquqi tənzimlənməsi hüquqi müəyyənliyin zəifləməsinə, məsuliyyətin qeyri-müəyyən qalmasına, şəxsi həyatın toxunulmazlığına müdaxiləyə, məlumatların qanunsuz emalına, alqoritmik ayrı-seçkiliyə və hətta insan hüquqlarının sistemli şəkildə pozulmasına səbəb ola bilər. Xüsusilə Sİ-nin dövlət qərarları, sosial təminat, kredit qiymətləndirilməsi, işə qəbul, biometrik identifikasiya, cinayət təqibi və məhkəmə fəaliyyətinə təsir etdiyi hallarda tənzimləmə problemi təkcə texniki xarakter daşmır, birbaşa konstitusion-hüquqi məzmun kəsb edir [4; 5; 6].

Hüquqi baxımdan Sİ-nin tənzimlənməsi bir neçə mühüm funksiyayı yerinə yetirir. İlk növbədə, belə tənzimləmə hüquqi müəyyənlik yaradır. Yəni Sİ sistemlərini hazırlayan, tətbiq edən, istifadə edən və onların nəticələrindən zərər çəkən subyektlərin hüquq və vəzifələri aydın şəkildə müəyyən edilməlidir. Əks halda, alqoritmik qərarın doğurduğu hüquqi nəticəyə görə kimin məsuliyyət daşdığı, hansı hallarda dövlətin, hansı hallarda özəl operatorun, hansı hallarda isə istifadəçinin cavabdeh olduğu qeyri-müəyyən qalır. İkinci mühüm funksiya preventiv xarakter daşıyır: hüquqi tənzimləmə zərər baş verdikdən sonra məsuliyyət tətbiq etməkdən daha çox, zərərin qarşısını almağa yönəlməlidir. Bu baxımdan risk əsaslı təsnifat, insan nəzarəti, audit, sertifikatlaşdırma, şəffaflıq öhdəlikləri və izah hüququ kimi mexanizmlər müasir Sİ hüququnun əsas sütunları hesab olunur [8; 9].

Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsinin digər mühüm istiqaməti fundamental hüquqların qo-

runması ilə bağlıdır. Müasir Sİ sistemləri bir qayda olaraq böyük həcmdə fərdi məlumatlar əsasında işlədiyindən şəxsi həyatın toxunulmazlığı, məlumatların qorunması və informasiya təhlükəsizliyi məsələləri xüsusi həssaslıq kəsb edir. Bundan əlavə, alqoritmlərin təlim məlumatlarında mövcud olan qərəz və yanlışlıqlar son nəticələrdə də təkrarlana və ya daha da dərinləşə bilər. Nəticədə müəyyən sosial qruplar, etnik və dini azlıqlar, qadınlar, əlilliyi olan şəxslər, uşaqlar və digər həssas subyektlər alqoritmik ayrı-seçkilik riskinə məruz qala bilərlər. Bu səbəbdən hüquqi tənzimləmə yalnız texnoloji funksionallığın deyil, həm də ədalətliyin, proporsionallığın, şəffaflığın və hüquqi müdafiə vasitələrinin təmininə yönəlməlidir [10].

Sİ-nin tənzimlənməsi həm də hüquq dövlətinin yeni mərhələdə necə fəaliyyət göstərəcəyini müəyyən edən məsələdir. Əgər klassik inzibati və hüquqi sistemlərdə qərar qəbul edən əsas subyekt insan, yəni dövlət orqanının vəzifəli şəxsi və ya məhkəmə hakimi idisə, rəqəmsal transformasiya dövründə qərar qəbul etmə prosesinə alqoritmik sistemlər gətirdikcə daha fəal şəkildə daxil olur. Belə şəraitdə “alqoritmik idarəetmə” anlayışı hüquq nəzəriyyəsində və dövlət idarəçiliyi praktikasında yeni hüquqi problem kimi formalaşır. Alqoritm tərəfindən dəstəklənən və ya formalaşdırılan qərarların hüquqi legitimliyi, onların məhkəmə nəzarətinə açıq olması, həmin qərarların izah edilə bilməsi və təsirə məruz qalan şəxsin effektiv müdafiə vasitələrinə çıxış imkanının saxlanılması hüquqi dövlət prinsipinin müasir ölçüsünə çevrilir. Başqa sözlə, Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi yalnız texnologiyanın istifadəsini qaydaya salmır, həm də rəqəmsal dövrdə hüququn aliliyinin hansı formada təmin ediləcəyini müəyyənləşdirir [9; 11].

Bununla yanaşı, Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi innovasiya ilə hüquqi təhlükəsizlik arasında balans yaratmalıdır. Həddindən artıq sərt və məhdudlaşdırıcı tənzimləmə texnoloji inkişafı və

sahibkarlıq təşəbbüslərini ləngidə, həddindən artıq yumşaq və qeyri-müəyyən tənzimləmə isə ictimai etimadı sarsıda və hüquqi riskləri artırma bilər. Buna görə də müxtəlif dövlətlər bu sahədə fərqli modellər formalaşdırırlar: bəziləri risk əsaslı normativ çərçivəyə üstünlük verir, bəziləri strateji planlaşdırma və etik prinsiplər üzərində dayanır, bəziləri isə dövlət nəzarəti, platforma idarəçiliyi və audit mexanizmlərini gücləndirir. Məhz bu fərqlər Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsini müqayisəli hüquq baxımından xüsusi maraq doğuran sahəyə çevirir [4; 5].

Hazırkı mərhələdə Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi üzrə beynəlxalq təcrübə müxtəlif istiqamətlərdə inkişaf edir. Avropa İttifaqı risk əsaslı və fundamental hüquq yönümlü normativ model formalaşdırmışdır. Cənubi Koreya Sİ-nin inkişafı ilə etimad mühitinin yaradılmasını birləşdirən strateji-çərçivə yanaşmasını qəbul etmişdir. Qazaxıstan isə dövlət nəzarətini, milli Sİ platformasını, risklərin idarə olunmasını və sintetik məzmunun şəffaflığını ön plana çıxaran ayrıca qanunvericilik modeli seçmişdir. Azərbaycan Respublikasında isə bu sahədə hazırda daha çox strateji və konseptual sənədlər mövcuddur və bu sənədlər gələcək hüquqi tənzimləmənin istiqamətlərini müəyyən edir. Bu baxımdan müxtəlif modellərin müqayisəli təhlili yalnız xarici təcrübənin təsviri deyil, həm də Azərbaycan üçün optimal hüquqi yanaşmanın formalaşdırılması baxımından praktiki əhəmiyyət daşıyır.

Bu məqalənin məqsədi Avropa İttifaqı, Cənubi Koreya, Qazaxıstan Respublikası və Azərbaycan Respublikasında Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi sahəsində formalaşmış normativ və strateji yanaşmaları müqayisəli qaydada təhlil etmək, onların əsas xüsusiyyətlərini, üstün və zəif tərəflərini müəyyənləşdirmək, eləcə də Azərbaycan Respublikasında gələcək Sİ hüquqi çərçivəsinin formalaşdırılması üçün mümkün istiqamətləri göstərməkdən ibarətdir. Məqalədə Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsinin ümumi ma-

hiyyəti, risk əsaslı yanaşma, insan nəzarəti, şəffaflıq, izah hüququ, dövlət nəzarəti, platforma idarəçiliyi və strateji inkişaf sənədlərinin rolu müqayisəli kontekstdə araşdırılır.

Avropa İttifaqında Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi modeli

Avropa İttifaqının Regulation (EU) 2024/1689 sayılı Artificial Intelligence Act-ı 13 iyun 2024-cü ildə qəbul edilmiş və Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi sahəsində yeni mərhələnin əsasını qoymuşdur. Bu aktın qəbul olunması ona görə xüsusi əhəmiyyət daşıyır ki, Avropa İttifaqı ilk dəfə olaraq Sİ sistemlərinin hazırlanması, bazara çıxarılması, istifadəyə verilməsi və tətbiqi üçün vahid və sistemli hüquqi çərçivə yaratmışdır. Həmin sənəd Sİ-ni yalnız texnoloji yenilik və iqtisadi inkişaf vasitəsi kimi deyil, eyni zamanda sağlamlıq, təhlükəsizlik, fundamental hüquqlar, demokratiya və hüququn aliliyi üçün risklər yarada bilən hüquqi və ictimai fenomen kimi qəbul edir. Məhz bu səbəbdən Artificial Intelligence Act müasir Sİ hüququnun ən mühüm normativ nümunələrindən biri hesab olunur [12].

Artificial Intelligence Act-ın əsas məqsədi Sİ sistemlərinin inkişafı və dövriyyəsi üçün vahid hüquqi baza yaratmaq, daxili bazarın fəaliyyətini yaxşılaşdırmaq, etibarlı və insan mərkəzli Sİ-ni təşviq etmək, eyni zamanda fundamental hüquqların yüksək səviyyədə qorunmasını təmin etməkdən ibarətdir. Burada hüquqi məntiq ondan ibarətdir ki, Sİ-nin iqtisadi dövriyyəsi yalnız hüquqi etimad, şəffaflıq və risklərin adekvat idarə olunması ilə birgə mümkün ola bilər. Avropa İttifaqı qanunvericisi hesab edir ki, üzv dövlətlərdə bir-birindən fərqlənən milli yanaşmaların formalaşması daxili bazarda hüquqi qeyri-müəyyənliyə, parçalanmaya və Sİ sistemlərinin sərbəst dövriyyəsinə maneələrə səbəb ola bilər. Buna görə Artificial Intelligence Act təkcə texnoloji tənzimləmə sənədi deyil, həm də vahid bazarın qorunmasına xidmət edən hüquqi mexanizmdir.

Avropa İttifaqı modeli anlayışlar sistemində texnoloji-hüquqi dəqiqliyə xüsusi diqqət ayrılır. Sİ sistemi inferensiya qabiliyyəti, müxtəlif səviyyəli muxtariyyət və fiziki və ya virtual mühitə təsir edən nəticələrin çıxarılması baxımından müəyyənləşdirilir. Bununla klassik proqram təminatı ilə öyrənən, nəticə çıxaran və adaptasiya olunan sistemlər arasında hüquqi fərq qoyulur. Bu fərqləndirmə sonrakı mərhələdə risklərin qiymətləndirilməsi, uyğunluq öhdəliklərinin müəyyənləşdirilməsi və hüquqi məsuliyyətin qurulması üçün əsas rol oynayır. Başqa sözlə, Avropa İttifaqı hüququ Sİ anlayışını texniki reallığa uyğunlaşdırmaqla onun hüquqi idarə olunmasına daha dəqiq zəmin yaradır.

Artificial Intelligence Act-ın hüquqi əhəmiyyəti ilk növbədə onun risk əsaslı tənzimləmə modelini normativ sistemə çevirməsindədir. Aktda qəbul edilməz Sİ praktikaları qadağan edilir, yüksək riskli Sİ sistemləri üçün məcburi texniki və təşkilati tələblər müəyyən olunur, ümumi təyinatlı və sistemik risk daşıyan modellər üçün ayrıca hüquqi rejim yaradılır. Beləliklə, tənzimləmə texnologiyasının sadəcə mövcudluğuna deyil, onun insan hüquqlarına, təhlükəsizliyə və ictimai maraqlara təsir gücünə əsaslanır. Bu yanaşma müasir hüquqi siyasət baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır, çünki Sİ sahəsində normativ müdaxilə texnologiyanı bütövlükdə məhdudlaşdırmaq deyil, riskləri proporsional qaydada idarə etmək məqsədi güdür.

Bu aktın digər mühüm əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, o, Sİ-nin tənzimlənməsini yalnız texniki təhlükəsizliklə məhdudlaşdırmır, onu birbaşa fundamental hüquqların müdafiəsi ilə əlaqələndirir. Şəxsi həyatın toxunulmazlığı, fərdi məlumatların qorunması, ayrı-seçkiliyin qadağan olunması, insan ləyaqəti, effektiv hüquqi müdafiə, şəffaflıq və hüquqi müəyyənlik kimi prinsiplər Sİ tənzimlənməsinin mərkəzinə gətirilir. Bunun nəticəsində Artificial Intelligence Act Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsini sırf innovasiya və bazar

məsələsi kimi deyil, həm də hüquq dövlətinin qorunması və rəqəmsal dövrdə insan hüquqlarının təmin edilməsi məsələsi kimi təqdim edir.

Şəffaflıq, izah edilə bilmə və insan nəzarəti Avropa İttifaqı modelinin mərkəzi prinsiplərindəndir. Xüsusilə yüksək riskli sistemlərdə istifadəçiyə təlimatların təqdim edilməsi, sistemin işinin anlaşılan formada izah olunması, qeydlərin aparılması, insan müdaxiləsi imkanlarının saxlanması və bazar nəzarəti mexanizmləri hüquqi uyğunluğun ayrılmaz hissəsidir. Bu yanaşma Sİ-nin hüquq dövlətinə uyğun formada dövriliyəsini təmin etməyə yönəlmişdir. Məhz buna görə Artificial Intelligence Act yalnız bazar davranışını tənzimləyən akt deyil, eyni zamanda rəqəmsal dövrdə hüququn aliliyinin, məsul idarəetmənin və ictimai etimadın hüquqi təminat vasitəsi kimi qiymətləndirilə bilər.

Beləliklə, Avropa İttifaqının Sİ-yə dair hüquqi modeli müasir Sİ tənzimlənməsinin ən inkişaf etmiş nümunələrindən biridir. Onun əsas üstünlüyü risk əsaslı yanaşmanı fundamental hüquqların müdafiəsi, insan nəzarəti, şəffaflıq və bazar nəzarəti ilə birləşdirməsindədir. Bu model göstərir ki, Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi yalnız texnologiyanın inkişafına mane olmaq məqsədi daşımamalı, əksinə, onu hüquqi etimad və ictimai legitimlik çərçivəsində idarə etməlidir. Bu baxımdan Avropa İttifaqı təcrübəsi Sİ hüququnun gələcək inkişaf istiqamətləri üçün mühüm müqayisəli nümunə kimi çıxış edir.

Cənubi Koreyada etimad və inkişafın birləşdirildiyi cərcivə model

Cənubi Koreyanın Framework Act on the Development of Artificial Intelligence and the Creation of a Foundation for Trust adlı qanunu 21 yanvar 2025-ci ildə qəbul edilmişdir. Bu qanunun qəbul olunması Cənubi Koreyada Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsində yeni mərhələnin başlanğıcı kimi qiymətləndirilməlidir. Çünki həmin akt Sİ-ni yalnız texnoloji yenilik və ya bazar aləti kimi deyil, eyni zamanda dövlət siyasəti, milli rəqabət

qabiliyyəti, ictimai etimad və vətəndaş hüquqlarının qorunması ilə bağlı strateji sahə kimi hüquqi müstəviyə çıxarmışdır. Qanunun adının özündə həm “inkişaf”, həm də “etimad əsasının yaradılması” anlayışlarının birlikdə ifadə olunması bu modelin hüquqi fəlsəfəsini açıq şəkildə göstərir. Burada əsas məqsəd bir tərəfdən Sİ texnologiyalarının inkişafını və tətbiqini sürətləndirmək, digər tərəfdən isə bu prosesin hüquqi legitimliyi və ictimai qəbulunu təmin etməkdir [13].

Cənubi Koreya modelinin əsas xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, bu qanun klassik məhdudlaşdırıcı hüquqi akt kimi deyil, inkişafyönlü və institusional çərçivə sənədi kimi çıxış edir. Qanunun məqsəd müddəasında vətəndaşların hüquq, maraq və ləyaqətinin qorunması, həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və milli rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsi birlikdə qeyd olunur. Bu isə onu göstərir ki, qanunverici Sİ-ni yalnız risk obyekt kimi deyil, eyni zamanda iqtisadi artım, dövlət idarəciliyinin modernləşdirilməsi və texnoloji üstünlük vasitəsi kimi dəyərləndirir. Məhz bu baxımdan Koreya modeli Avropa İttifaqının daha sərt və risk əsaslı yanaşmasından fərqlənərək, hüquqi tənzimləmə ilə strateji inkişaf siyasətini eyni normativ platformada birləşdirir.

Koreya qanununda anlayışlar sistemi də bu yanaşmanı təsdiqləyir. Burada Sİ sistemi ilə yanaşı, “yüksək təsirli Sİ”, “generativ Sİ”, “təsirə məruz qalan şəxs” və “Sİ etikası” kimi anlayışlar ayrıca müəyyən olunur. Xüsusilə “high-impact artificial intelligence” kateqoriyası enerji, içməli su, səhiyyə, tibbi cihazlar, biometrik məlumatların hüquq-mühafizə məqsədləri üçün istifadəsi, iş qəbul, kredit yoxlaması, nəqliyyatın idarə olunması, dövlət qərarları və təhsil qiymətləndirilməsi kimi sahələri əhatə edir. Bu yanaşma göstərir ki, Koreya hüquqi modelində risklərin qiymətləndirilməsi texnologiyanın texniki quruluşundan daha çox onun sosial nəticələrinə, insan hüquqlarına və təhlükəsizliyə təsiri üzərindən aparılır.

Qanunun hüquqi əhəmiyyəti, ilk növbədə, Sİ-nin tənzimlənməsini yalnız öhdəliklər sistemi kimi deyil, institusional idarəetmə modeli kimi qurmasında özünü göstərir. Prezident yanında Milli Süni İntellekt Komitəsinin yaradılması, AI Policy Center və AI Safety Institute kimi strukturların nəzərdə tutulması bunu sübut edir. Bu qurumlar vasitəsilə Sİ sahəsində dövlət siyasətinin formalaşdırılması, təhlükəsizlik risklərinin qiymətləndirilməsi, etik standartların yayılması, beynəlxalq əməkdaşlıq, strateji planlaşdırma və ictimai maarifləndirmə vahid idarəetmə çərçivəsində cəmlənir. Deməli, Koreya modeli Sİ hüququnu sadəcə “qadağalar və sanksiyalar məcmusu” kimi deyil, davamlı institusional fəaliyyət sahəsi kimi təşkil edir.

Cənubi Koreya qanununun digər mühüm hüquqi əhəmiyyəti onun etimad əsaslı tənzimləmə modelini formalaşdırmasındadır. Burada şəffaflıq, insan nəzarəti, istifadəçi müdafiəsi və izah hüququ xüsusi yer tutur. Təsirə məruz qalan şəxs, texniki və ağlabatan imkanlar daxilində, Sİ-nin yekun nəticəsini formalaşdıran əsas meyarlar və prinsiplər barədə aydın və mənalı izah almaq hüququna malikdir. Yüksək təsirli Sİ sistemlərindən istifadə edən operatorlardan isə istifadəçi müdafiə planı, insan nəzarəti mexanizmi və izah planı hazırlamaq tələb olunur. Bu xüsusiyyət Koreya modelini sırf inkişafyönlü siyasət sənədi olmaqdan çıxararaq hüquqi etimad və cavabdehlik elementi ilə zənginləşdirir.

Beləliklə, Cənubi Koreyanın Sİ üzrə çərçivə qanunu hüquqi tənzimləmənin alternativ modelini təqdim edir. Bu modeldə sərt qadağa və sanksiyadan daha çox strateji planlaşdırma, institusional koordinasiya, etik çərçivə, insan yönümlülük və ictimai etimad ön plana çəkilir. Buna görə də Koreya təcrübəsi Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi sahəsində inkişaf və hüquqi təhlükəsizlik arasında balans yaratmağa çalışan dövlətlər üçün mühüm müqayisəli nümunə hesab oluna bilər.

Qazaxıstanda dövlət nəzarəti və platforma əsaslı tənzimləmə

Qazaxıstan Respublikasının “Süni intellekt haqqında” Qanunu 17 noyabr 2025-ci ildə qəbul edilmişdir. Bu qanunun qəbul olunması Qazaxıstanda Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsinin ayrıca və müstəqil normativ sahə kimi formalaşdığını göstərir. Həmin aktın əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, o, Sİ ilə bağlı münasibətləri ümumi rəqəmsal və ya informasiya qanunvericiliyi daxilində dolayı qaydada deyil, ayrıca xüsusi hüquqi rejim çərçivəsində tənzimləməyə başlamışdır. Beləliklə, Qazaxıstan modeli Sİ sahəsində hüquqi müəyyənliyi gücləndirməyə, subyektlərin hüquq və vəzifələrini sistemləşdirməyə və dövlətin bu sahədə nəzarət funksiyasını konkret normativ mexanizmlərlə təmin etməyə yönəlmişdir [3].

Qanunun əsas xüsusiyyəti onun inzibati və strukturlaşdırılmış hüquqi yanaşmasıdır. Burada Sİ modeli, Sİ sistemi, sintetik nəticələr, milli Sİ platforması, məlumat kitabxanası, səlahiyyətli orqan, platforma operatoru və digər anlayışların ayrıca müəyyən edilməsi Sİ sahəsində hüquqi münasibətlərin dəqiq çərçivəyə salınmasına xidmət edir. Bu yanaşma göstərir ki, Qazaxıstan qanunvericisi Sİ-ni yalnız texnoloji yenilik kimi deyil, dövlət tənzimlənməsinə və təşkilati-inzibati nəzarətə ehtiyac duyan ayrıca hüquqi obyekt kimi qəbul edir.

Qazaxıstan qanununun hüquqi əhəmiyyəti, ilk növbədə, risklərin təsnifatı və idarə olunması sistemini qanun səviyyəsində müəyyən etməsindədir. Sİ sistemləri minimal, orta və yüksək risk dərəcələrinə bölünür. Bundan əlavə, onların avtonomluq səviyyəsi də ayrıca nəzərə alınır. Bu, tənzimləmənin vahid və abstrakt yanaşma əsasında deyil, sistemlərin cəmiyyətə, istifadəçiyə və dövlət təhlükəsizliyinə təsir gücünə uyğun differensial qaydada həyata keçirildiyini göstərir. Yüksək riskli sistemlər üçün sənədləşdirmə, audit, risklərin idarə olunması, etibarlı sistemlər siyahısı və təhlükəsizliklə bağlı

xüsusi öhdəliklərin nəzərdə tutulması Sİ hüququnun praktik tətbiqi baxımından əhəmiyyətini artırır.

Bu qanunun digər mühüm cəhəti milli Sİ platforması və məlumat infrastrukturunu anlayışlarını hüquqi müstəviyə çıxarmasıdır. Qazaxıstan modeli Sİ sahəsini yalnız bazar iştirakçıları və özəl təşəbbüslərlə deyil, eyni zamanda dövlətin təşkil etdiyi rəqəmsal platforma və məlumat idarəetməsi mexanizmləri ilə əlaqələndirir. Milli Sİ platformasının operatoru, məlumat kitabxanalarının formalaşdırılması, məlumatların toplanması, emalı və istifadəsi ilə bağlı səlahiyyətlər göstərir ki, burada Sİ tənzimlənməsi birbaşa milli rəqəmsal suverenlik və dövlətin texnoloji infrastruktur üzərində nəzarəti ilə bağlanır. Bu xüsusiyyət Qazaxıstan modelini həm Avropa İttifaqının daha liberal bazar yanaşmasından, həm də Koreyanın daha strateji-etimad yönümlü modelindən fərqləndirir.

Qanunun hüquqi əhəmiyyəti həm də istifadəçi hüquqlarının qorunması və sintetik məzmunun şəffaflığı sahəsində özünü göstərir. İstifadəçilərin avtomatlaşdırılmış emal, onun nəticələri və Sİ sisteminin yaratdığı sintetik məzmun barədə məlumatlandırılması, maşın oxunan nişanlama, müəyyən hallarda izah tələb etmək imkanı və zərərin ödənilməsi ilə bağlı müddəalar Sİ tənzimlənməsini sırf dövlət nəzarəti çərçivəsində saxlamır, onu eyni zamanda fərdi hüquqların müdafiəsi ilə bağlayır. Bu, xüsusilə generativ Sİ və manipulyasiya edilə bilən məzmun risklərinin artdığı şəraitdə əhəmiyyətli hüquqi təminat rolunu oynayır.

Eyni zamanda Qazaxıstan qanunu Sİ sahəsində məsuliyyət və nəzarət mexanizmlərini daha praktik alətlər vasitəsilə gücləndirir. Risklərin idarə olunması, audit, sənədləşdirmə və təhlükəsizlik öhdəlikləri göstərir ki, qanunverici Sİ-ni sadəcə istifadə edilən texnologiya kimi deyil, fəaliyyət dövrü boyu nəzarətdə saxlanılmalı hüquqi sistem kimi nəzərdə tutur. Bu baxım-

dan Qazaxıstan modeli Sİ sahəsində normativ müəyyənlik, dövlət nəzarəti və tətbiqi hüquq mexanizmlərinin integrasiyasını təmin edən nümunə kimi çıxış edir.

Beləliklə, Qazaxıstan Respublikasının “Süni intellekt haqqında” Qanunu Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsində mərkəzləşdirilmiş, dövlət nəzarətli və platforma əsaslı model formalaşdırır. Onun fərqləndirici cəhəti odur ki, burada Sİ bazar və innovasiya prizmasından daha çox milli informasiya infrastrukturunu, idarəetmə, audit və hüquqi cavabdehlik kontekstində dəyərləndirilir. Bu model Sİ sahəsində hüquqi sabitlik və inzibati nəzarəti gücləndirmək istəyən dövlətlər üçün mühüm müqayisəli təcrübə hesab oluna bilər.

Azərbaycan Respublikasında mövcud strateji yanaşma

Azərbaycan Respublikasında Sİ sahəsində hazırda əsas istinad nöqtələri “Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün Süni intellekt Strategiyası”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 mart 2025-ci il tarixli sərəncamı və “Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 yanvar 2025-ci il tarixli fərmanıdır [1; 2].

Bu sənədlərin hüquqi təbiəti Aİ, Koreya və Qazaxıstan sənədlərindən fərqlənir. Qeyd edilən bu ölkələrin Sİ modelləri anlayışlar sistemi, subyektlərin hüquq və vəzifələri, risk kateqoriyaları, qadağalar, nəzarət və icra mexanizmləri yaradır. Strategiya və Konsepsiya isə daha çox dövlət siyasətinin istiqamətlərini, inkişaf prioritetlərini və gələcək normativ quruculuğun konturlarını müəyyən edən sənədlərdir. Buna görə Azərbaycan modeli hazırda birbaşa hüquqi tənzimləmə modelindən daha çox strateji istiqamətləndirmə modeli kimi xarakterizə oluna bilər.

Məzmun baxımından Azərbaycanın Sİ Strategiyası daha çox Cənubi Koreya modelinə yaxın görünür. Həm Koreya qanunu, həm də

Azərbaycan Strategiyası Sİ-ni təkcə risk obyekti kimi deyil, həm də milli inkişaf, rəqabət qabiliyyəti, texnoloji modernizasiya və institusional yenilənmə vasitəsi kimi təqdim edir. Bunun əksinə olaraq Aİ modelində mərkəzdə daha çox yüksək risk, qadağalar, fundamental hüquqlar və bazar nəzarəti dayanır.

Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası isə Sİ üçün ayrıca sektoral qanun yaratmır, lakin onun yerləşəcəyi ümumi rəqəmsal ekosistemi, yəni rəqəmsal dövlət, rəqəmsal iqtisadiyyat və texnoloji transformasiya mühitini müəyyənləşdirir. Buna görə o, Avropa İttifaqında rəqəmsal tənzimləmə mühitinə, Koreyada master plan yanaşmasına və qismən Qazaxıstan Respublikasında platforma yönü inkişaf məntiqinə yaxınlaşır, lakin onların heç birini tam təkrarlamır.

Müqayisəli nəticələr və Azərbaycan üçün perspektivlər

Müqayisəli təhlil göstərir ki, Avropa İttifaqı, Cənubi Koreya, Qazaxıstan və Azərbaycan Respublikalarının mövcud yanaşmaları Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsində dörd fərqli inkişaf mərhələsini və normativ fəlsəfəni təmsil edir. Avropa İttifaqı sərt risk əsaslı hüquqi uyğunluq modelini, Cənubi Koreya strateji-etimad yönümlü çərçivəni, Qazaxıstan inzibati-platforma və audit mərkəzli hüquqi sistem, Azərbaycan isə hazırda strateji və konseptual baza mərhələsini nümayiş etdirir.

Bu mənada gələcək Azərbaycan Sİ hüququ üçün ən məqsədəuyğun model hibrid yanaşma ola bilər. Həmin modeldə Avropa İttifaqı təcrübəsindən risk təsnifatı, qadağan olunmuş praktikaların müəyyən edilməsi, izah hüququ, şəffaflıq və bazar nəzarəti; Koreya təcrübəsindən etimad infrastrukturunu, milli koordinasiya, təhlükəsizlik institutu və innovasiya dəstəyi; Qazaxıstan təcrübəsindən isə audit, platforma alətləri, sintetik məzmunun nişanlanması və istifadəçi məlumatlandırılması elementləri istifadə oluna bilər.

Azərbaycanın mövcud Strategiyası və Konsepsiyası bu gələcək hüquqi model üçün artıq siyasi-hüquqi istiqamət müəyyən edir. Qarşıdakı əsas vəzifə həmin istiqaməti konkret hüquq normalarına, məsuliyyət mexanizmlərinə, tətbiq prosedurlarına və institusional təminatlara çevirməkdən ibarətdir. Xüsusilə dövlət idarəçiliyində və ictimai xidmətlərdə Sİ tətbiqlərinin artdığı şəraitdə risk əsaslı, insan nəzarətli və izah edilə bilən hüquqi modelin formalaşdırılması zəruridir.

Nəticə

Aparılmış müqayisəli təhlil göstərir ki, Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi artıq ayrı-ayrı texnoloji məhsulların və ya rəqəmsal xidmətlərin hüquqi çərçivəyə salınması məsələsi olmaqdan çıxmış, müasir dövlətin idarəetmə fəlsəfəsi, hüquq sisteminin davamlılığı, fundamental hüquqların müdafiəsi və ictimai etimadın qorunması ilə sıx bağlı kompleks hüquqi institut səviyyəsinə yüksəlmişdir. Sİ-nin tətbiqi dövlət, cəmiyyət və bazar münasibətlərini dərin şəkildə dəyişdirdikcə, onun hüquqi tənzimlənməsi də klassik normativ yanaşmadan daha çevik, riskə həssas, insan mərkəzli və institusional baxımdan dayanıqlı modellərin formalaşdırılmasını zəruri edir. Məhz bu baxımdan Avropa İttifaqı, Cənubi Koreya, Qazaxıstan və Azərbaycan Respublikasında mövcud olan yanaşmalar bir-birindən fərqlənsə də, onların hamısı eyni strateji sual ətrafında cəmlənir: Sİ-nin inkişafı ilə hüquq, azadlıq, təhlükəsizlik və legitim dövlət idarəçiliyi arasında tarazlıq necə təmin edilməlidir.

Təhlil nəticəsində müəyyən olunur ki, Avropa İttifaqının modeli Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsində ən inkişaf etmiş, sistemli və normativ baxımdan ən sərt yanaşmalardan biridir. Bu modelin əsas üstünlüyü risk əsaslı təsnifatın hüquqi mexanizmlərlə uzlaşdırılmasında, qadğan olunmuş praktikaların açıq şəkildə müəyyən edilməsində, yüksək riskli sistemlər üçün konkret texniki və təşkilati öhdəliklərin tətbiqində,

eləcə də şəffaflıq, izah edilə bilmə, insan nəzarəti və bazar nəzarəti arasında əlaqəli sistem qurulmasındadır. Avropa İttifaqı yanaşması Sİ-nin sadəcə innovasiya obyektı deyil, eyni zamanda fundamental hüquqlar üçün potensial müdaxilə vasitəsi olduğunu qəbul edir və bu səbəbdən hüquqi müdaxiləni texnologiyanın gücünə deyil, onun insan və cəmiyyət üçün doğura biləcəyi risklərə uyğunlaşdırır. Bu yanaşma rəqəmsal dövrdə hüquq dövlətinin hansı formada fəaliyyət göstərəcəyinə dair güclü normativ model təklif edir.

Cənubi Koreya modeli isə fərqli istiqamətdə inkişaf edir və Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsində inkişafı etimad arasında balans yaratmağa çalışır. Burada Sİ sahəsi yalnız təhlükə və risk kontekstində deyil, milli rəqabət qabiliyyətinin, texnoloji modernizasiyanın və institusional yenilənmənin mühüm istiqaməti kimi təqdim olunur. Koreya modelinin üstünlüyü ondadır ki, o, normativ tənzimləməni strateji planlaşdırma, institusional koordinasiya, etik çərçivə, təhlükəsizlik infrastrukturunu və istifadəçi hüquqlarının qorunması ilə uzlaşdırır. Xüsusilə “high-impact Sİ” yanaşması göstərir ki, hüquqi tənzimləmənin mərkəzində texnologiyanın özü deyil, onun insan həyatı, fiziki təhlükəsizlik və fundamental hüquqlara təsir dərəcəsi dayanmalıdır. Bu, Sİ hüququnun gələcək inkişafı üçün mühüm metodoloji nəticədir.

Qazaxıstan modeli isə Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsində dövlət nəzarəti, milli platforma, məlumat infrastrukturunu və audit mexanizmləri ilə seçilir. Bu model risklərin idarə olunmasını yalnız abstrakt hüquqi prinsip kimi deyil, praktiki nəzarət, sənədləşdirmə, təsnifat və inzibati prosedurlar vasitəsilə həyata keçirməyə çalışır. Qazaxıstan qanunu göstərir ki, Sİ sahəsində milli rəqəmsal suverenliyin qorunması, platforma əsaslı idarəetmə, sintetik məzmunun şəffaflığı və istifadəçi məlumatlandırılması da müasir hüquqi tənzimləmənin mühüm elementləri he-

sab oluna bilər. Bu model Aİ ilə müqayisədə daha inzibati, Koreya ilə müqayisədə isə daha mərkəzləşdirilmiş xarakter daşısa da, Sİ-nin hüquqi idarə olunması üçün praktik alətlər sistemi təqdim edir.

Azərbaycan Respublikasında mövcud yanaşma isə hazırda daha çox strateji və konseptual mərhələdədir. “Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası” və “Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası” bu sahədə dövlətin siyasi-hüquqi iradəsini, inkişaf prioritetlərini və gələcək normativ quruculuğun ümumi istiqamətlərini müəyyən edir. Bu sənədlər birbaşa risk təsnifatı, qadağalar, məsuliyyət mexanizmləri və nəzarət prosedurları yaradan xüsusi Sİ qanunu olmasa da, onların əhəmiyyəti məhz gələcək hüquqi sistem üçün baza formalaşdırmasındadır. Azərbaycan modeli bu mərhələdə daha çox “strateji hazırlıq” və “institusional istiqamətləndirmə” xarakteri daşıyır. Bu isə bir tərəfdən çevik yanaşma imkanı yaradır, digər tərəfdən isə normativ konkretliyin və hüquqi müəyyənliyin hələ tam formalaşmadığını göstərir.

Müqayisəli təhlil əsasında belə nəticəyə gəlmək olar ki, Azərbaycan Respublikasında Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi üçün ən məqsədəuyğun istiqamət hibrid modelin formalaşdırılmasıdır. Həmin model Avropa İttifaqının risk əsaslı hüquqi çərçivəsinin üstünlüklərini, Cənubi Koreyanın etimad və innovasiya yönümlü institusional yanaşmasını, eləcə də Qazaxıstanın isə audit, platforma və məlumat infrastrukturunu ilə bağlı tətbiqi alətlərini özündə birləşdirməlidir. Belə bir model Sİ sahəsində həm innovasiyanı təşviq etməyə, həm fundamental hüquqları qorumağa, həm də dövlət idarəçiliyində hüquqi legitimliyi və ictimai etimadı qorumağa imkan verə bilər. Burada əsas meyar ondan ibarət olmalıdır ki, Sİ hüquq sisteminə tabe olan, insan nəzarətindən kənara çıxmayan və izah edilə bilən idarəetmə vasitəsi kimi fəaliyyət göstərsin.

Gələcək Azərbaycan hüquqi çərçivəsində bir sıra əsas elementlərin ayrıca normativ səviyyədə müəyyənləşdirilməsi məqsədəuyğun hesab edilir. Bunlara, ilk növbədə, Sİ sistemlərinin risk əsaslı təsnifatı, yüksək riskli və ya yüksək təsirli Sİ sistemlərinin dairəsinin müəyyən edilməsi, qadağan olunmuş Sİ praktikalarının ayrıca təsbit edilməsi, sintetik və generativ məzmunun nişanlanması, insan nəzarəti prinsipi, izah hüququ, audit və sertifikatlaşdırma mexanizmləri, fərdi məlumatların qorunması, eləcə də Sİ sistemlərinin tətbiqindən doğan hüquqi məsuliyyətin dəqiq bölgüsü aid edilə bilər. Bundan əlavə, dövlət idarəçiliyində və ictimai xidmətlərdə Sİ-nin istifadəsi hallarında konstitusion-hüquqi təminatların gücləndirilməsi, inzibati qərarların alqoritmik əsaslarının məhkəmə nəzarətinə açıq olması və fərdin effektiv hüquqi müdafiə vasitələrinə çıxışının saxlanılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Beləliklə, Sİ-nin hüquqi tənzimlənməsi gələcəkdə yalnız texnologiyaya dair ayrıca sahəvi hüquq institutu kimi deyil, rəqəmsal dövlətin konstitusion-hüquqi arxitekturasının mühüm elementi kimi çıxış edəcəkdir. Sİ ilə bağlı normativ mexanizmlərin keyfiyyəti yalnız bu texnologiyanın bazarda və ya dövlət aparatında tətbiqini deyil, həm də rəqəmsal dövrdə hüququn aliliyinin, bərabərliyin, şəffaflığın və insan ləyaqətinin real təminat səviyyəsini müəyyən edəcəkdir. Bu mənada Azərbaycan Respublikasının qarşısında duran əsas vəzifə mövcud strateji sənədləri daha konkret hüquqi mexanizmlərlə tamamlayaraq, milli maraqları, rəqəmsal inkişaf məqsədlərini və fundamental hüquqları uzlaşdıran müasir Sİ hüquq modelini formalaşdırmaqdır. Məhz belə yanaşma Sİ-nin ölkədə nəzarətsiz texnoloji gücə deyil, hüquqi çərçivəyə tabe olan, ictimai fayda yaradan və konstitusion dəyərlərlə uzlaşan idarəetmə alətinə çevrilməsini təmin edə bilər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası / Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 19 mart tarixli 530 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir: [Elektron resurs]/URL: <https://e-qanun.az/framework/59218>
2. Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası / Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 16 yanvar tarixli 287 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir: [Elektron resurs] / URL: <https://e-qanun.az/framework/58765>
3. Закон Республики Казахстан от 17 ноября 2025 года № 230-VIII ЗРК «Об искусственном интеллекте».
4. OECD, Recommendation of the Council on Artificial Intelligence (2019).
5. UNESCO, Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence (2021/2022).
6. Tabassi, E. et al., Artificial Intelligence Risk Management Framework (AI RMF 1.0), NIST AI 100-1 (2023).
7. Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law (CETS No. 225, 2024).
8. Yeung, Karen, “Algorithmic regulation: A critical interrogation”, Regulation & Governance, 2018.
9. Wachter, Sandra; Mittelstadt, Brent; Floridi, Luciano, “Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation”, International Data Privacy Law, Vol. 7, No. 2, 2017, pp. 76–99. doi:10.1093/idpl/idx005.
10. Hildebrandt, Mireille, “Privacy and Data Protection”, in: Law for Computer Scientists and Other Folk, Oxford University Press, 2020. doi:10.1093/oso/9780198860877.003.0005.
11. Hacker, Philipp; Passoth, Jan-Hendrik; others, “Varieties of AI Explanations Under the Law. From the GDPR to the AIA, and Beyond”, 2020.
12. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act).
13. Framework Act on the Development of Artificial Intelligence and the Creation of a Foundation for Trust, Act No. 20676, 21 January 2025.

Агамалиев Умман Ильгар оглу,

доктор философии по праву, член Коллегии адвокатов Азербайджанской Республики,
преподаватель юридического факультета Национальной авиационной академии,
докторант Национальной авиационной академии

**ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ,
ЮЖНОЙ КОРЕЕ, КАЗАХСТАНЕ И АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ
АНАЛИЗ НОРМАТИВНЫХ И СТРАТЕГИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ**

РЕЗЮМЕ

В статье проводится сравнительно-правовой анализ четырех подходов к регулированию искусственного интеллекта: Акта Европейского союза об искусственном интеллекте, Закона Республики Корея Framework Act on the Development of Artificial Intelligence and the Creation of a Foundation for Trust, Закона Республики Казахстан «Об искусственном интеллекте» 2025 года, а также действующего стратегического подхода Азербайджанской Республики, отраженного в Стратегии по искусственному интеллекту на 2025–2028 годы и Концепции цифрового развития. Обосновывается, что указанные документы представляют различные нормативные философии и стадии правового развития. Европейская модель является жесткой, риск-ориентированной и правозащитной. Южнокорейская модель носит стратегический и доверительный характер, сочетая инновационную политику с институциональным управлением и человеческим контролем. Казахская модель подчеркивает государственное регулирование, национальную инфраструктуру ИИ, управление рисками, прозрачность синтетического контента и аудит. Азербайджан в настоящее время находится на стадии стратегического и концептуального регулирования,

а не комплексного обязательного закона об ИИ. Делается вывод, что будущее законодательство Азербайджана могло бы опираться на гибридную модель, сочетающую правозащитное риск-ориентированное регулирование ЕС, инфраструктуру доверия и инноваций Республики Корея, а также платформенно-аудиторные инструменты Казахстана.

Agamaliyev Umman Ilgar,

PhD in Law, Member of the Bar Association, Republic of Azerbaijan,
Lecturer, Law Department of the National Aviation Academy,
Doctoral Student, National Aviation Academy

**LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EUROPEAN UNION,
SOUTH KOREA, KAZAKHSTAN, AND THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN: A COMPARATIVE
ANALYSIS OF NORMATIVE AND STRATEGIC MODELS**

SUMMARY

The article offers a comparative legal analysis of four approaches to artificial intelligence regulation: the European Union's Artificial Intelligence Act, South Korea's Framework Act on the Development of Artificial Intelligence and the Creation of a Foundation for Trust, the 2025 Law of the Republic of Kazakhstan on Artificial Intelligence, and Azerbaijan's current strategic approach reflected in its 2025–2028 Artificial Intelligence Strategy and the Digital Development Concept. The article argues that these sources represent different legal philosophies and stages of regulatory development. The EU model is strict, risk-based, and rights-oriented. The South Korean model is strategic and trust-oriented, combining innovation policy with institutional governance and human oversight. The Kazakh model emphasizes state regulation, national AI infrastructure, risk management, transparency of synthetic content, and audit mechanisms. Azerbaijan, by contrast, currently relies on strategic and conceptual documents rather than a comprehensive binding AI law. The article concludes that a future Azerbaijani framework could benefit from a hybrid model combining the EU's risk regulation and rights safeguards, Korea's trust and innovation infrastructure, and Kazakhstan's platform and audit tools.

Redaksiyaya daxilolma tarixi: 15.04.2026

Təkrar işlənməyə göndərilmə tarixi: 17.04.2026

Çapa qəbul olunma tarixi: 20.04.2026